

Гончар К. О., аспірантка кафедри банківської справи, Одеський національний економічний університет, м. Одеса, Україна

ORCID ID: 0000-0002-8350-3134

e-mail: sivkovak@ukr.net

Нормативно-правова база з управління операційним ризиком банку

Анотація. У статті наведено перелік основних нормативно-правових актів щодо управління операційним ризиком банку. Визначено необхідність дослідження нормативно-правової бази з управління операційним ризиком банку. Наведено три рівні класифікації нормативно-правової бази з управління операційним ризиком: мікро-, макро- та метарівень. Проведено ретельний аналіз кожного з рівнів, наведено приклади. Розраховано на прикладі банківської системи України норматив адекватності регулятивного капіталу за двома методами відповідно до документів метарівня - Базелю II і Базелю III, досліджено динаміку даного показника. Встановлено, що Базель III пропонує більш чутливий до операційного ризику та простий з точки зору розрахунків підхід. Запропоновано шляхи вдосконалення нормативно-правової бази з управління операційним ризиком, основні з яких – швидке реагування нормативно-правової бази з управління операційним ризиком на виклики зовнішнього середовища, її відповідність міжнародним стандартам, а також впровадження бази даних про події операційного ризику та її правового супроводу.

Ключові слова: банк; операційна діяльність банку; операційний ризик; нормативно-правова база; рівні нормативно-правової бази операційного ризику.

Gonchar Kateryna, Postgraduate student of The Department of Banking, Odesa National Economic University, Odesa, Ukraine.

Regulatory and Legal Framework of Operational Risk Management of the Bank

Abstract. Introduction. The basis of any state is the legal regulation of economic life. The work of banks should also be regulated by laws and regulations of the National Bank of Ukraine to ensure stable and uninterrupted work of banks, to protect the interests of all parties of economic relations of banking, as well as to ensure economic growth of all country.

Purpose. The purpose of the article is to analyze the legislative and regulatory framework of managing the operational risk of the bank.

Results. Banks' operating activities require increased regulation due to their complexity and risk. The main legislative acts without which it is impossible to carry out banking activities are: the Constitution of Ukraine and special laws - the Law of Ukraine "About Banks and Banking", the Law of Ukraine "About the National Bank of Ukraine", etc. However, for a better understanding of the regulation of relations in the process of operational risk management of the bank, we divided the regulatory framework into three levels: meta-level - the external international regulatory framework, international recommendations for operational risk management in banks; macro-level - the external Ukrainian regulatory framework of the National Bank of Ukraine, the Laws of Ukraine governing relations in the field of operational risk management; micro-level - internal bank documentation, instructions governing operational risk management depending on the characteristics of a particular bank. Ukrainian legislation in the field of operational risk management uses international experience. The ratio of regulatory capital adequacy by two methods in accordance with Basel II and Basel III is calculated on the example of the banking system of Ukraine, the dynamics of this indicator is studied.

Conclusions. Basel III offers a more sensitive and simple operational risk approach. To improve the regulatory framework in the field of operational risk management requires: to establish the smooth operation of banks, ensure continuous monitoring and measurement of operational risk, all banks must report on operational risk events, need to conduct regular stress testing of operational risk.

Keywords: bank; operational activity of the bank; operational risk; regulatory framework; levels of regulatory framework of operational risk.

JEL Classification: G21.

Постановка проблеми. Будь-яка діяльність на території України неможлива без її нормативно-правового регулювання, це є основою правової держави. Здійснення банківської діяльності не є виключенням. Для правомірної роботи українських банківських установ, а також банків з іноземним капіталом, що працюють на території України, існує ряд законів та нормативно-правових актів Національного банку України, які покликані

регулювати правовідносини в банківському секторі з метою забезпечення стабільної та безперервної роботи банків, захисту інтересів усіх сторін економічних відносин банківської діяльності, а також з метою забезпечення зростання економіки країни загалом. За допомогою нормативно-правової бази державні органи здійснюють регулювання та контроль банківської сфери, наділяють правами та обов'язками їх учасників, а також створюють сприятливий

фінансово-кредитний клімат в країні, задаючи напрям та стратегію розвитку секторів економіки. Чітке, юридично правильне законодавство у сфері банківської діяльності є запорукою сприятливого середовища для активного розвитку реального сектору економіки.

Основними законодавчими актами, без яких неможливо здійснювати банківську діяльність, є: Конституція України, що має найвищу юридичну силу в тому числі у сфері банківської діяльності, та спеціальні закони: Закон України «Про банки і банківську діяльність» [1], Закон України «Про Національний банк України» [2], Закон України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» [3] тощо. Також дуже важливо, щоб нормативно-правове регулювання не стримувало розвиток банківського сектору, а лише підтримувало та впорядковувало.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Дослідженням нормативно-правової бази банківської діяльності в цілому займалися Г. Балянт, Л. Прийду [5], С. Лобозинська [17]. А вивчення законодавчого регулювання саме операційного ризику банків проводили О. Дмитрова [18], Р. Набок [19] тощо.

Формулювання цілей дослідження. Метою статті є аналіз нормативно-правової бази щодо управління операційним ризиком банку, її практичне застосування, а також надання рекомендацій щодо вдосконалення української нормативно-правової бази у сфері управління операційним ризиком банку.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Діяльність українських банків з кожним роком стає все більш розширеною та складною, що зумовлено наступними чинниками: зростанням переліку товарів та послуг, що надаються банками; використанням нових технологій у здійсненні банківської діяльності; залученням іноземних методик з управління різними бізнес-процесами в банку; необхідністю розробки механізмів швидкого реагування на виклики волатильного зовнішнього середовища. Законодавча база та нормативно-правова база Національного банку України повинна бути розроблена таким чином, щоб встигати та прогнозувати всі ці зміни, швидко реагуючи розробкою нової та вдосконаленням старої нормативної бази.

Серед дослідників існує ряд думок щодо організації нормативно-правової бази в банківській сфері. Наприклад, С. Лобозинська звертає увагу на необхідність особливого дослідження законодавчої та нормативно-правової бази банківської діяльності; зосереджує увагу на загальних аспектах правового регулювання банківської діяльності та доводить необхідність модернізації сучасного правового поля банківської діяльності, закликає до приведення у відповідність регуляторних актів НБУ чинному законодавству. [17] Проте вважаємо, що кожна сфера

банківської діяльності потребує окремого регулювання. Тому детально проаналізуємо нормативно-правову базу з управління саме операційним ризиком банку.

Постанова Правління НБУ №75 «Про затвердження Положення про організацію бухгалтерського обліку, бухгалтерського контролю під час здійснення операційної діяльності в банках України» зазначає, що «операційна діяльність банку – сукупність технологічних процесів, пов'язаних з документуванням інформації за операціями банку, проведенням їх реєстрації у відповідних реєстрах, перевіркам, вивіркам та здійсненням контролю за операційними ризиками» [4]. Тому операційна діяльність банків потребує окремого регулювання через свою складність та ризиковість.

Останнім часом операційному ризику банків приділяють все більше уваги фахівці в усьому світі, адже операційний ризик важко спрогнозувати, а тому складно ним управляти. Відповідно до Базелю II операційний ризик включено до групи основних банківських ризиків, разом з кредитним та ринковим [8]. Однак нині в Україні немає єдиного підходу до обов'язкового розрахунку операційного ризику. Також українським банкам було дозволено для внутрішніх потреб використовувати власне тлумачення операційного ризику [19]. Банки здійснюють розрахунок капіталу під операційний ризик на власний розсуд та за власними методиками, тому що дана процедура залежить від специфіки діяльності банку, його розміру, стратегії тощо. Деякі дослідники зазначають, що під час управління операційним ризиком суперечливими залишаються три компоненти: визначення операційного ризику, збір даних про події операційного ризику та межі його кількісної оцінки [22]. В Україні тестові розрахунки операційного ризику здійснюватимуться вже в цьому році, а обов'язковим така процедура буде вже з 1 січня 2022 року згідно з постановами Правління Національного банку України від 24 грудня 2019 року № 156 «Положення про порядок визначення банками України мінімального розміру операційного ризику» [6] та № 157 «Про внесення змін до деяких нормативно-правових актів Національного банку України» [7].

Розглянемо особливості нормативної бази щодо управління операційним ризиком з позиції її розподілу на три рівні: I – метарівень (зовнішня міжнародна нормативно-правова база, міжнародні рекомендації щодо управління операційним ризиком в банках); II – макрорівень (зовнішня вітчизняна нормативно-правова база Національного банку України, Закони України, що регулюють прямо або опосередковано відносини у сфері управління операційним ризиком); III – мікрорівень (внутрішньобанківська документація, інструкції, положення, що регулюють управління операційним ризиком в залежності від особливостей конкретного банку) (табл.1).

Таблиця 1 Нормативно-правова база управління операційним ризиком банку

Метарівень	
Документ	Характеристика
Basel II: International Convergence of Capital Measurement and Capital Standards: a Revised Framework 2004	Згідно з Базелем II достатність (адекватність) капіталу розраховується як частка капіталу відносно активів зважених на ризик. Це також стосується і операційного ризику. Відповідно до такого підходу спочатку розраховується сума втрат за операційним ризиком, яка потім трансформується у активи, зважені на ризик, для формули адекватності капіталу [8]
Basel III: A global regulatory framework for more resilient banks and banking systems	Операційний ризик у Базелі III розраховується на основі єдиного стандартизованого підходу. Стандартизований підхід (SA) для розрахунку вимог до капіталу під операційного ризику (ORCR) базується на двох компонентах: компонент бізнес-індикатора (BIC) та внутрішній мультиплікатор витрат (ILM). Бізнес-індикатор показує приблизний обсяг неочікуваних втрат від операційного ризику та є усередненим по системі показником потреби в капіталі під операційний ризик. ILM масштабує BIC в залежності від бази подій операційного ризику [9]
Директива 2006/48/ЄС Європейського Парламенту та Ради про започаткування та здійснення діяльності кредитних установ (виправлене видання)	В даному документі зазначено, що операційний ризик є суттєвим ризиком, з яким стикаються кредитні установи та який потребує покриття власними коштами. Також вказано, що через наявність різноманітних кредитних установ, необхідно застосовувати альтернативні підходи до калькуляції вимог до операційного ризику, які включають різні рівні чутливості до ризику та вимагають різних рівнів складності. Також даним документом пропонується впроваджувати певні стимули для кредитних установ, щоб вони використовували більш чутливі до операційного ризику підходи. Також рекомендується приділити увагу страхуванню у простих підходах для калькуляції вимог до капіталу для операційного ризику [10]
Основні принципи ефективного банківського нагляду	Визначено основні принципи, згідно з якими наглядовий орган визначає, чи мають банки належну систему управління операційним ризиком з урахуванням їхньої готовності взяти на себе ризик («апетит до ризику»), профілю ризиків, а також ринкових і макроекономічних умов. Це включає належну політику та процедури вчасного виявлення, вимірювання, оцінки, моніторингу, звітування, контролю або зменшення операційного ризику [11]
«Комплексна практика управління та нагляду за управлінським ризиком» (Sound Practices for the Management and Supervision of Operational Risk)	В документі зазначено, що точний підхід до управління операційними ризиками, обраний окремим банком, залежатиме від цілого ряду факторів, включаючи його розмір та складність та характер його діяльності. Однак, незважаючи на ці відмінності, чіткі стратегії та нагляд з боку ради директорів та вищого керівництва, сильна культура операційного ризику та внутрішнього контролю, ефективну внутрішню звітність та планування на випадок надзвичайних ситуацій - це всі найважливіші елементи ефективної системи управління операційними ризиками для банків будь-якого розміру та обсягу [12]
Макрорівень	
Постанова Правління НБУ №64 «Про затвердження Положення про організацію системи управління ризиками в банках України та банківських групах»	Дана постанова змушує банки приділяти більше уваги побудові та функціонуванню системи управління операційним ризиком з урахуванням специфіки діяльності банків та видів послуг, що ними надаються. В положенні йде мова про необхідність здійснювати виявлення, вимірювання, моніторинг, контроль та звітування щодо операційного ризику [13]
Методичні рекомендації щодо організації та функціонування систем ризик-менеджменту в банках України», затверджені Постановою Правління НБУ від 02.08.2004 №361	В даному документі банкам рекомендується звертати увагу на розподіл капіталу банку за видами ризиків, у т. ч. операційним, а також використовувати адекватні методи та прийоми кількісної та якісної оцінки ризиків. Також зазначається, що саме підрозділ з ризик-менеджменту має здійснювати ведення нормативної бази з ризик-менеджменту. Також в положенні зазначено, що при управлінні операційним ризиком банкам слід брати до уваги світовий досвід, а саме: положення Базельського комітету з банківського нагляду «Надійна практика управління та нагляду за операційним ризиком» (N 96 лютий 2003 року), «Принципи ризик-менеджменту електронного банкінгу» (N 98 липень 2003 року) [14]
Постанова Правління НБУ №156 від 24 грудня 2019 року «Про затвердження Положення про порядок визначення банками України мінімального розміру операційного ризику»	Це Положення встановлює порядок визначення банками України мінімального розміру операційного ризику для врахування під час розрахунку нормативів достатності капіталу [6]

Продовження таблиці 1

Постанова Правління НБУ №75 «Про затвердження Положення про організацію бухгалтерського обліку, бухгалтерського контролю під час здійснення операційної діяльності в банках України» від 04.07.2018	Це Положення встановлює основні вимоги щодо бухгалтерського обліку та бухгалтерського контролю під час здійснення операційної діяльності в банках України. Також зазначається, що операційна діяльність банку має бути організована таким чином, щоб забезпечити визначення наявних та можливих операційних ризиків і управління ними [4]
Методичні вказівки з інспектування банків «Система оцінки ризиків»: методичні вказівки, схвалені Постановою Правління НБУ від 15.03.2004 №104	Ці Методичні вказівки визначають методи, які Національний банк України використовує для оцінки ризиків у банках. Зазначено, що представники банківського нагляду Національного банку мають визначити, як певні існуючі або потенційні проблеми, на які наражається банк або банківська система, впливають на характер і рівень ризиків у цьому банку. Для оцінки операційно-технологічного ризику наглядові органи мають враховувати у т. ч. якість управління операційно-технологічним ризиком [15]
Постанова НБУ №368 «Про затвердження Інструкції про порядок регулювання діяльності банків в Україні»	Ця Інструкція вводиться з метою забезпечення стабільної діяльності банків та своєчасного виконання ними зобов'язань перед вкладниками, а також запобігання неправильному розподілу ресурсів і втраті капіталу через ризики, що притаманні банківській діяльності, у т. ч. через операційний ризик [16]
Мікрорівень	
Внутрішньобанківські документи: декларації схильності до операційного ризику, стратегії та політики управління операційним ризиком, методики виявлення суттєвих ризиків, кодекс поведінки (етики), порядок та процедури управління операційним ризиком.	Дані внутрішні документи мають базуватися на: автоматизованих програмно-технічних комплексах, взаємозв'язках для обміну інформацією, телекомунікаційній інфраструктурі тощо. Також необхідно розробити вимоги до інформаційного забезпечення операційної діяльності з урахуванням потреб бізнес-процесів, що забезпечують операційну діяльність з використанням кращого світового досвіду управління інформаційними технологіями та інформаційною безпекою відповідно до нормативно-правових актів Національного банку України
Система фінансового контролінгу операційного ризику банку	Дана система повинна включати наступні елементи: - загальні вимоги до управління операційним ризиком банку (внутрішня нормативна база банку, система управління та контролю), - вимоги до технічного забезпечення та комунікацій, - вимоги до програмного забезпечення, - вимоги до персоналу, гарантування безпеки праці

Джерело: сформовано автором на основі [4; 6; 8-16]

З вищенаведеного аналізу нормативно-правової бази слід зазначити, що українське банківське законодавство тісно пов'язане з міжнародними актами у сфері банківської діяльності, а іноді повністю його наслідує. Це пояснюється тим, що в банківській сфері, як і в інших сферах економіки, відбувається міжнародне співробітництво, що потребує особливого правового регулювання.

Для апробації інформації, наведеної в таблиці 1, проведемо розрахунки нормативу адекватності регулятивного капіталу (H2) банківської системи України до та після врахування операційного ризику за двома методами, що викладені в документах метарівня – Базелю II і Базелю III:

– BIA – The Basic Indicator Approach (підхід базових індикаторів) – даний підхід описано в Базелі II, капітал, необхідний для покриття операційного ризику, в даному методі розраховується як добуток валового доходу (лише додатного), усередненого за останні три роки, та коефіцієнта операційного ризику [8].

– SMA – Standardized Measurement Approach (стандартизований підхід) – описано в Базелі III, цей підхід прийшов на зміну підходам, описаним в Базелі

II, характеризується простотою в розрахунках та доступністю інформації, водночас передбачає досить високу чутливість до операційного ризику. В Базелі III капітал для покриття операційного ризику розраховується шляхом добутку компоненти бізнес-індикатора (BIC) та внутрішнього мультиплікатора витрат (ILM). [9]

Результати розрахунків наведено в таблиці 2.

Слід зазначити, що норматив адекватності регулятивного капіталу банків відображає ситуацію, коли банки своєчасно та повністю розраховуються за своїми зобов'язаннями, нормативне значення даного показника встановлено Національним банком України на рівні 10%, а його зниження свідчить про те, що банк перекладає ризик неповернення залучених та запозичених коштів на кредиторів та вкладників. Як бачимо з таблиці 2, врахування операційного ризику при розрахунках нормативу адекватності регулятивного капіталу дещо знижує даний показник, а особливо розрахунок методом SMA, що може свідчити, втому числі, про його більшу чутливість до операційного ризику.

Таблиця 2 Норматив адекватності регулятивного капіталу (H2) банківської системи України до і після врахування ОР, %
(станом на 31.12)

Показник	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.
H ₂ до ОР	12,9	10,9	11,2	11,3	14,5
H ₂ після ОР (BIA)	12,3	10,8	10,7	10,4	12,9
H ₂ після ОР (SMA)	10,4	8,2	8,6	9,1	12,0

Джерело: розраховано автором на основі [20]

Що стосується управління операційним ризиком, вважаємо, що законодавство у цьому випадку має бути достатньо динамічним через постійне виникнення нових форм прояву операційного ризику, що потребують швидкого регулювання. Тому не погоджуємося з думкою Г. Балянт, Л. Прийдун з приводу того, що негативною рисою вітчизняного законодавства є «динамічність норм банківського права, постійне внесення змін і доповнень до нормативних актів» [5].

Наразі українські банки не мають достатньої бази втрат внаслідок подій операційного ризику. Це не дозволяє повною мірою використовувати новий стандартизований підхід до розрахунку капіталу під операційний ризик, а тому така ситуація потребує негайного правового врегулювання. В більшості досліджень щодо операційного ризику зазначається, що операційний ризик зазвичай є внутрішньою та конфіденційною категорією для більшості банків, тому й інформація щодо подій операційного ризику рідко повністю розкривається громадськості [21]. Проте законодавчим органам варто розробити документ із зазначенням обов'язковості для банків ведення бази даних подій операційного ризику. Це дозволить сформулювати єдиний реєстр подій операційного ризику в банках та дасть публічний доступ до такої інформації. Також, на нашу думку, в правовому регулюванні існує прогалина щодо фінансового контролінгу операційного ризику – необхідна комплексна стратегія управління операційним ризиком, що повинна включати систему внутрішніх положень та правил з виконання стратегії управління операційним ризиком, методика кількісного розрахунку операційного ризику, розподіл повноважень в управлінні операційним ризиком, перелік інформаційних технологій, що використовуються в обробці інформації про події операційного ризику, а також процедуру моніторингу та звітності як в межах окремого підрозділу, так і по банку загалом.

Постійні кризові явища, що виникають в банківському секторі, зовнішні потрясіння, атаки, а також великі внаслідок цього фінансові втрати свідчать про недосконале вітчизняне законодавство у сфері управління операційним ризиком. Тому наведемо

шляхи вдосконалення українського законодавства у сфері управління операційним ризиком банку:

- спрощення структури правового регулювання банківської нормативно-правової бази у сфері управління операційним ризиком;

- усунення суперечливої інформації в нормативних актах, їх взаємозаперечності;

- пришвидшення реакції з боку законодавчих органів, а також керівників банківських установ на зовнішні та внутрішні виклики;

- розробка гнучкого законодавства у сфері управління операційним ризиком відповідно до особливостей та потреб окремих банківських установ;

- приведення законодавства у сфері управління операційним ризиком до європейських стандартів (проте, як зазначають деякі дослідники, не потрібно сліпо копіювати міжнародні документи, адже вони не завжди підходять до українських реалій ведення банківського бізнесу [18]);

- вдосконалення законодавства у сфері захисту банківської інформації у зв'язку зі збільшенням випадків її витоку;

- розробка уніфікованих інструкцій переходу банків в надзвичайний режим роботи (на випадок пандемії, наприклад);

- формування бази даних про події операційного ризику та створення її правового супроводу.

Висновки. Таким чином, нормативно-правову базу з управління операційним ризиком для кращого розуміння необхідно розділити на три рівні: метарівень, макрорівень та мікрорівень. Проаналізувавши нормативно-правову базу з управління операційним ризиком банку на всіх рівнях, узагальнимо: до основних завдань нормативно-правової бази у сфері управління операційним ризиком банку належить налагодження безперервної роботи банківських установ в будь-яких економічних умовах, забезпечення безперервного моніторингу та вимірювання операційного ризику, здійснення звітності щодо подій операційного ризику, забезпечення регулярного проведення стрес-тестувань операційного ризику, а також запровадження механізму відповідальності за навмисне створення ситуації операційного ризику та за бездіяльність при його виникненні.

Література:

1. Закон України «Про банки і банківську діяльність» № 2121-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>.
2. Закон України «Про Національний банк України» № 679-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/679-14>.
3. Закон України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» № 361-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/361-20>.
4. Постанова Правління НБУ «Про затвердження Положення про організацію бухгалтерського обліку, бухгалтерського контролю під час здійснення операційної діяльності в банках України» № 75. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0075500-18>.
5. Бялянт Г., Прийду Л. Нормативно-правова основа функціонування банківських установ і напрямки її вдосконалення. *Українська наука: минуле, сучасне, майбутнє*. 2010. №14-15. С. 3-21.
6. Постанова Правління Національного банку України «Положення про порядок визначення банками України мінімального розміру операційного ризику» №156. URL: https://bank.gov.ua/ua/legislation/Resolution_24122019_156.
7. Постанова Правління Національного банку України «Про внесення змін до деяких нормативно-правових актів Національного банку України» №157. URL: https://bank.gov.ua/ua/legislation/Resolution_24122019_157.
8. Basel II: International Convergence of Capital Measurement and Capital Standards: a Revised Framework. URL: <https://www.bis.org/publ/bcbs107.htm>.
9. Basel III: A global regulatory framework for more resilient banks and banking systems. URL: <https://www.bis.org/publ/bcbs189.htm>.
10. Директива 2006/48/ЄС Європейського Парламенту та Ради про започаткування та здійснення діяльності кредитних установ. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_862/print.
11. Основні принципи ефективного банківського нагляду. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Basel_Core_principles_2012.pdf?v=4.
12. Sound Practices for the Management and Supervision of Operational Risk. URL: <https://www.bis.org/publ/bcbs96.htm>.
13. Постанова Правління НБУ «Про затвердження Положення про організацію системи управління ризиками в банках України та банківських групах» №64. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0064500-18>.
14. Постанова Правління НБУ «Методичні рекомендації щодо організації та функціонування систем ризик-менеджменту в банках України» № 361. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0361500-04>.
15. Методичні вказівки, схвалені Постановою Правління НБУ «Система оцінки ризиків» №104. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0104500-04>.
16. Постанова НБУ «Про затвердження Інструкції про порядок регулювання діяльності банків в Україні» № 368. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0841-01>.
17. Лобозинська С. М. Правове регулювання банківської діяльності в Україні. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2006. №16.2. С.190-194.
18. Моделювання оцінки операційного ризику комерційного банку : монографія / О. С. Дмитрова, К. Г. Гончарова, О. В. Меренкова, Т. А. Медвідь, А. О. Бойко, С. В. Вахнюк; за заг. ред. О. С. Дмитрова. Суми : Державний вищий навчальний заклад «Українська академія банківської справи Національного банку України», 2010. 277 с.
19. Набок Р. Окремі питання управління операційним ризиком у банках. *Вісник Національного банку України*. 2013. № 1. С.61-65.
20. Основні показники діяльності банків. URL: <https://bank.gov.ua/statistic/supervision-statist/data-supervision#2>.
21. Ferreira S., Dickason-Koekemoer Z. A conceptual model of operational risk in the banking sector. *Cogent Economics & Finance*. 2019. Vol.7. <https://doi.org/10.1080/23322039.2019.1706394>.
22. Power M. The invention of operational risk. *Review of International Political Economy*. 2005. Vol.12. P. 577-599. <https://doi.org/10.1080/09692290500240271>.

References:

1. About banks and banking activities (Law of Ukraine). № 2121-III. (2000). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14> [in Ukrainian].
2. About the National Bank of Ukraine (Law of Ukraine). № 679-XIV. (1999). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/679-14> [in Ukrainian].
3. About prevention and counteraction to legalization (laundering) of proceeds from crime, financing of terrorism and financing of proliferation of weapons of mass destruction (Law of Ukraine). № 361-IX. (2019). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/361-20> [in Ukrainian].
4. About approval of the Regulations on the organization of accounting, accounting control during the implementation of operating activities in the banks of Ukraine (Resolution of the Board of the NBU). № 75. (2018). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0075500-18> [in Ukrainian].
5. Balyant, G., Priydu L. (2010). Regulatory framework for the functioning of banking institutions and areas for improvement. *Ukrainian science: past, present, future*, (14-15), 3-21 [in Ukrainian].
6. Regulations on the procedure for determining the minimum amount of operational risk by banks of Ukraine (Resolution of the Board of the National Bank of Ukraine). №156. (2019). Retrieved from https://bank.gov.ua/ua/legislation/Resolution_24122019_156 [in Ukrainian].
7. About amendments to some normative legal acts of the National Bank of Ukraine (Resolution of the Board of the National Bank of Ukraine). №157. (2019). Retrieved from https://bank.gov.ua/ua/legislation/Resolution_24122019_157 [in Ukrainian].

8. Basel II: International Convergence of Capital Measurement and Capital Standards: a Revised Framework (2004). Retrieved from <https://www.bis.org/publ/bcbs107.htm>.
9. Basel III: A global regulatory framework for more resilient banks and banking systems (2011). Retrieved from <https://www.bis.org/publ/bcbs189.htm>.
10. Directive 2006/48 / EC of the European Parliament and of the Council on the taking up and pursuit of the business of credit institutions (2006). Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_862/print [in Ukrainian].
11. Basic principles of effective banking supervision. Retrieved from https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Basel_Core_principles_2012.pdf?v=4.
12. Sound Practices for the Management and Supervision of Operational Risk (2003). Retrieved from <https://www.bis.org/publ/bcbs96.htm>.
13. About approval of the Regulations on the organization of the risk management system in banks of Ukraine and banking groups (Resolution of the NBU Board), 64 (2018). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0064500-18> [in Ukrainian].
14. Methodical recommendations on the organization and functioning of risk management systems in banks of Ukraine (Resolution of the NBU Board). № 361 (2004). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0361500-04> [in Ukrainian].
15. Risk assessment system (guidelines approved by the Resolution of the NBU Board). № 104. (2004). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0104500-04> [in Ukrainian].
16. About approval of the Instruction on the procedure for regulating the activities of banks in Ukraine (NBU Resolution). № 368. (2001). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0841-01> [in Ukrainian].
17. Lobozyńska, S. M. (2006). Legal regulation of banking activity in Ukraine. *Scientific Bulletin of NLTU of Ukraine*, (16.2), 190-194 [in Ukrainian].
18. Dmitrova, O. S., Goncharova, K. G., Merenkova, O. V., Medvid, T. A., Boyko, A. O. & Vakhnyuk, S. V. (2010). Modeling of operational risk assessment of a commercial bank. Sumy: UABS NBU [in Ukrainian].
19. Nabok, R. (2013). Some issues of operational risk management in banks. *Bulletin of the National Bank of Ukraine*, (1), 61-65 [in Ukrainian].
20. The main indicators of banks. Retrieved from <https://bank.gov.ua/statistic/supervision-statist/data-supervision#2> [in Ukrainian].
21. Ferreira, S., Dickason-Koekemoer, Z. (2019). A conceptual model of operational risk in the banking sector. *Cogent Economics & Finance*, (7). <https://doi.org/10.1080/23322039.2019.1706394>.
22. Power, M. (2005). The invention of operational risk. *Review of International Political Economy*, (12), 577-599. <https://doi.org/10.1080/09692290500240271>.

Ця робота ліцензована Creative Commons Attribution 4.0 International License